

О С О Б Е Н О М Н Е Н И Е

на съдията Румен Янков по к.д. 3/2004 година

Искането не трябва да бъде разгледано от съда.

От съдържанието му се вижда, че се иска тълкуване на чл. 153 във връзка с чл. 158, т. 3 от Глава девета на Конституцията. Като негово основание е посочен съществуващият консенсус в страната относно политиката на присъединяване към Европейския съюз и във връзка с това необходимостта да бъде изяснено Обикновено или Велико Народно събрание трябва да извърши конституционни промени. Това е единственият изрично упоменат юридически аргумент /като извънправен аргумент е изтъкната способността на Народното събрание да “генерира консенсус” при приемането на важни промени в Конституцията/.

I

Описаната от пресата, а и показвана по телевизията пленарна зала, в която част от депутатите с карти на отсъстващите приемат закони, имат лабилно политическо поведение, водят разгорещени спорове по незначими за обществото въпроси, под чуждо давление през 2003 г. вършат спешни промени в Конституцията - действително тази картина навява облика на безпомощния парламентаризъм.

От друга страна, през последните две години сме свидетели на трето поред искане за тълкуване все на чл. 153 и 158, т. 3 от Конституцията: к.д. 21/2002 г. от група народни представители; к.д. 22/2002 г. от главния прокурор и в началото на тази година к.д. 3/2004 г. от президента. Питанията от юридическа гледна точка са недопустими /за което ще стане дума по-долу/.

Тези две обстоятелства правят лесно усвоима идеята, че по каква процедура трябва да бъде изменена Конституцията не може да реши действащото Народно събрание, а Конституционният съд - дванадесет

души, с разнопосочни политически нагласи, но политически неотговорни за решенията си.

II

Азбучна истина е, че за да бъде тълкувана в отделна част Конституцията, тя трябва да бъде неясна или двусмислена. Също толкова безспорно е, че съдът може да тълкува само нейни правни принципи, норми или разпоредби. В искането няма и дума, какво е неясно или двусмислено в съдържанието на двата конституционни текста. И това е лесно обяснимо, защото не се иска тълкуване и не се държи сметка, че намерението да се промени Конституцията по какъвто и да е повод е свързано с постигането на държавни цели и задачи. По този начин напускането на юридическата почва има за последица навлизането в сферата на политиката, а тя е несигурно място, защото зад кадър може да прозира и друго. За илюстрация – сондажът, дали да се проведат редовни парламентарни избори, или да се свика Велико Народно събрание, може да се свърже и с политическата стратегия на определена партия към сегашно време.

III

Глава девета от Конституцията, в която се намират исканите за тълкуване норми, установява реда за нейната промяна. Те се отличават със своята специфика – не установяват субективни права и задължения, не отговарят на определението за правни норми като система от заповеди, скрепени със санкции. По същината си те са еднозначни, тъй като в съдържанието им не може да се вложи друг смисъл – за всеки са ясни разпоредбите как и по какъв ред може да бъде изменена Конституцията, чия е инициативата за това, как и с какво мнозинство може да се свика Велико Народно събрание.

И наистина какво неясно или двусмислено може да има в чл. 153, в който е посочено кой може да изменя и допълва конституцията? Член

158, т. 3, от своя страна гласи, че Великото Народно събрание “решава въпросите за промените във формата на държавно устройство и на държавно управление”. Изясняването на точния смисъл на израза “форма на държавно устройство и държавно управление”, който не е нормативно пояснен, може отчасти да се свърже с теоретични спорове и да бъде разбран различно в зависимост от субективна нагласа и идеологически интереси.

Но вместо да се иска тълкуване на поменатите две понятия, които определят основната характеристика на държавното устройство и управление, имат трайна употреба и се свързват с основните отлики на държавата – България е република с парламентарно управление – чл. 1, ал. 1 и Република България е единна държава с местно самоуправление – чл. 2, ал. 1 и се намират в Глава първа, Основни начала, се иска тълкуване на разпоредби от Глава девета на Конституцията – “Великото народно събрание решава въпросите за промени ...” Тъкмо тук се върши подмяната не да се изясни, какво е неясно или двусмислено в понятията “държавно устройство и държавно управление”, а да бъде посочен процедурен ред по който да действа Народното събрание.

IV

Отбелязано бе, че за трети пореден път се иска тълкуване на чл. 153 и чл. 158, т. 3 от Конституцията. Но тълкуването не е нещо друго освен изясняването на принцип, норма, разпоредба сега, към настоящото време. Както и по предните дела, така и сега се поставят въпроси, насочени към бъдещето. Така по к.д. 22/2002 г. въпросът бе “Ако се премахва или премества установен държавен орган в друга институция, променя ли се формата на държавно устройство и държавно управление”. Сега питането е още по безапелационно - коя от двете процедури за изменение на Конституцията трябва да се приложи “във връзка с внасянето на конституционни промени по следните въпроси ...” .

На посочените въпроси не би могло да се отговори от гледище на формалната логика просто защото, както бе казано, разпоредбите на чл. 153 и 158 са процедури, не са правни норми в традиционния смисъл. Между тях и каквито е да е бъдещи норми, които по необходимост ще съдържат субективни права, правила за поведение, скрепени със санкции, не може да се направи логическа връзка, тъй като нямат общи елементи в обемите си.

В заключение, ако съдът тълкува сега, последицата ще е очевидна – да внушава как и в какъв състав да действа Народното събрание, ако реши да извърши промени в Конституцията. Но подобен род тълкуване променя кардинално стойностите – въпросите да се решават не от народните представители, а от конституционна юрисдикция, която да определя правилата им за поведение. Установява се една неконтролирана практика, по силата на която всеки може да получи индулгенция и да запази статукво. Илюстрация е практиката по поменатите две дела – к.д. 21/2003 г. е прекратено независимо от това, че поставените по делото въпроси се различават от тези по к.д. 22/2003 г. По последното дело пък е прието, че промяната на мястото на установените в Конституцията органи - съд, прокуратура, следствие - означава промяна на формата на държавно устройство и управление и трябва да се свика Велико Народно събрание.

Може би сега ще последва решение, че промени в Конституцията може да извърши Обикновено Народно събрание !

Съдия: